

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
кафедра археології та історії стародавніх цивілізацій

Затверджено

на засіданні кафедри археології
та історії стародавніх цивілізацій
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри
Ярослав ОНИЦУК

Силабус навчальної дисципліни
СМЕРТЬ У СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ: РЕЛІГІЙНІ ТА
СУСПІЛЬНІ ПРАКТИКИ

що викладається в межах ОПІ Історія та археологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності «032 Історія та археологія»

Назва дисципліни	Смерть у стародавньому світі: релігійні та суспільні практики
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	історичний факультет, кафедра археології та історії стародавніх цивілізацій
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 Гуманітарні науки; 032 Історія та археологія
Викладачі курсу	Гуменний Віктор Леонідович, доцент, канд. іст. наук, доцент кафедри археології та історії стародавніх цивілізацій
Контактна інформація викладачів	viktor.humennyi@lnu.edu.ua кафедра археології та історії стародавніх цивілізацій ауд. 323 Головного корпусу Університету, тел.: (032) 239-41-29
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	у день проведення лекцій (за попередньою домовленістю); можливі on-line консультації через Zoom, MS Teams, WhatsApp. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Курс «Смерть у стародавньому світі: релігійні та суспільні практики» є нормативною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки зі спеціальності 032 Історія та археологія для освітньо-професійної програми «Історія та археологія», яка викладається у IV семестрі в обсязі п'ятьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс розроблено таким чином, щоб надати студентам історикам та археологам, майбутнім науковцям, фахівцям з охорони пам'яток історії та культури, музейним працівникам необхідні знання про проблематику смерті у стародавніх цивілізаціях Сходу та античності. Подається розгорнута характеристика поховальних обрядів, уявлення про смерть, заупокійний культ та потойбічне життя у стародавньому світі. Дисципліна генетично пов'язана з курсами культурної антропології, історії стародавніх цивілізацій Сходу, основ археології, історії античних цивілізацій та археології України. У результаті засвоєння курсу студент отримає цілісну систему фактологічних знань, навички самостійного історичного мислення і аналізу й порівняння історичних джерел, необхідних для проведення наукового пошуку та здійснення історичних реконструкцій.
Мета та цілі дисципліни	Мета вивчення нормативної дисципліни Смерть у стародавньому світі: релігійні та суспільні практики - розглянути проблематику смерті у давніх культурах з врахуванням сучасних здобутків гуманітаристики. Розвинути у студентів розуміння спеціальної термінології, визначень, періодизації, роботи з джерелами та наукової літератури. У результаті засвоєння курсу студент повинен отримати основні теоретичні знання, необхідні для практичної роботи з історичними джерелами.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Король Д. Вступ до історичної танатології. - Київ, 2015. 2. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. - Київ, 2000. 3. Петречко О.М. Історія Стародавнього Риму. - Дрогобич, 2017. 4. Романова О. О. Доброчесна людина в Стародавньому Єгипті за автобіографічними текстами від Давнього до Середнього Царства.

Київ, Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ, 2011.

5. Ставнюк В.В. Історія Давньої Греції. - Чернівці, 2022.
6. Albinus L. The House of Hades: Studies in Ancient Greek Eschatology. - Aarhus University Press, 2000.
7. Bernabe A., Jimenez San Cristobal A. I. Instructions for the Netherworld: The Orphic Gold Tablets (Religions in the Graeco-Roman World). – Brill, 2008.
8. Borg B.E. Roman Tombs and the Art of Commemoration: Contextual Approaches to Funerary Customs in the Second Century CE. - Cambridge University Press, 2019.
9. Boyarin D. Dying for God: Martyrdom and the Making of Christianity and Judaism. - Stanford University Press, 1999.
10. Bremmer J.N. The Rise and Fall of the Afterlife: The 1995 Read-Tuckwell Lectures at the University of Bristol. - Taylor & Francis, 2003.
11. Burkert W. Homo Necans: The Anthropology of Ancient Greek Sacrificial Ritual and Myth. - University of California Press, 1983.
12. Carroll M. Spirits of the Dead: Roman Funerary Commemoration in Western Europe. - OUP Oxford, 2006.
13. David R.A. Egyptian Mummies and Modern Science. - Cambridge University Press, 2014.
14. Davies J. Death, Burial and Rebirth in the Religions of Antiquity. - Taylor & Francis, 2013.
15. de Jong L. The Archaeology of Death in Roman Syria: Burial, Commemoration, and Empire. 2017.
16. Death Rituals, Social Order and the Archaeology of Immortality in the Ancient World / Ed. by Colin Renfrew, Michael J. Boyd, Iain Morley. - Cambridge University Press, 2015.
17. Eschatology, Messianism, and the Dead Sea Scrolls (Studies in the Dead Sea Scrolls and Related Literature) / Ed. By Craig A. Evans, Peter W. Flint. - W.B. Eerdmans, 1997.
18. Garland R. The Greek Way of Death. - Cornell University Press, 2001.
19. Gowan D. Eschatology in the Old Testament. - Bloomsbury Publishing, 1998.
20. Graf F., Iles Johnston S. Ritual Texts for the Afterlife: Orpheus and the Bacchic Gold Tablets. - Taylor & Francis, 2013.
21. Gunnel E. Nilsson I. Round trip to Hades in the Eastern Mediterranean tradition: visits to the underworld from antiquity to Byzantium. – Brill, 2018.
22. Hogeterp A.L. A. Expectations of the End. A Comparative Tradition-Historical Study of Eschatological, Apocalyptic and Messianic Ideas in the Dead Sea Scrolls and the New Testament (Studies on the Texts of the Desert of Judah). – Brill, 2010.
23. Ikram S. Death and burial in Ancient Egypt. – AUC Press, 2003.
24. Iles Johnston S. I. Restless Dead: Encounters between the Living and the Dead in Ancient Greece. - University of California Press, 1999.
25. Kyle D.G. Spectacles of Death in Ancient Rome. - Routledge, 1998.
26. Metcalf P., Huntington R. Celebrations of Death: The Anthropology of Mortuary Ritual. - Cambridge University Press, 1991.
27. Morris I. Burial and Ancient Society: The Rise of the Greek City-State. - Cambridge University Press, 1987.
28. Morris I. Death-Ritual and Social Structure in Classical Antiquity. – Cambridge University Press, 1992.
29. Pearce J., Weekes J. Death as a Process: The Archaeology of the Roman

	<p>Funeral. - Oxbow Books, 2017.</p> <ol style="list-style-type: none"> 30. Performing Death: Social Analyses of Funerary Traditions in the Ancient Near East and Mediterranean. - Chicago, 2007. 31. Perry M. A. Bioarchaeology and Behavior: The People of the Ancient Near East. - University Press of Florida, Gainesville, 2012. 32. Plass P. The Game of Death in Ancient Rome: Arena Sport and Political Suicide. - University of Wisconsin Press, 1995. 33. Rehm R. Marriage to Death: the conflation of wedding and funeral rituals in Greek tragedy. - Princeton University Press, 2019. 34. Scheidel W. Death on the Nile: disease and the demography of Roman Egypt. – Brill, 2017. 35. Sourvinou-Inwood C. Reading Greek Death: To the End of the Classical Period. - Clarendon Press, 1996. 36. Suriano M. A History of Death in the Hebrew Bible. - Oxford University Press, 2018. 37. Tarasenko M. Studies on the Vignettes from Chapter 17 of the Book of the Dead. I: The Image of mś.w Bđšt in Ancient Egyptian Mythology / Archaeopress Egyptology.– 16. – Oxford: Archaeopress, 2016. 38. The Epigraphy of Death: Studies in the History and Society of Greece and Rome / Ed. by Oliver G.J. - Liverpool University Press, 2000. 39. The Materiality of death: bodies, burials, beliefs / Ed. by Fahlander F. - Archaeopress, 2008. 40. The Oxford Handbook of Philosophy of Death / Ed. by Ben Bradley, Fred Feldman, Jens Johansson. - Oxford University Press, 2012. 41. Vermeule E. Aspects of Death in Early Greek Art and Poetry. - University of California Press, 1981. <p>Електронні ресурси: http://www.ancient.eu/ Ancient History Encyclopedia https://isac.uchicago.edu/ Institute for the Study of Ancient Cultures, West Asia & North Africa (ISAC) https://ancientworldonline.blogspot.com AWOL -The Ancient World Online http://www.asor.org/ The American Schools of Oriental Research http://www.pcma.uw.edu.pl/ Polish Centre of Mediterranean Archaeology of the University of Warsaw http://www.ifao.egnet.net/ Institut français d'archéologie orientale https://www.dainst.org/ Deutsches Archäologisches Institut</p> <p>Літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надавати викладач виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Окрім рекомендованої, студенти можуть використовувати й інші джерела, у яких висвітлено навчальні питання.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Денна форма здобуття освіти: Усього 150 годин 48 години аудиторних (з них: 32 годин лекцій і 16 практичних) 102 години самостійної роботи</p> <p>Заочна форма здобуття освіти: Усього 150 годин 14 годин аудиторних (з них: 8 годин лекцій і 6 практичних) 136 годин самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Під час слухання курсу, опанування його теоретичними, методологічними, методичними і практичними засадами у студентів формуються</p>

	<p>Знання та розуміння</p> <ul style="list-style-type: none"> - основних етапів та характеристик історико-культурного процесу,; - конкретних фактів та загальних закономірностей становлення та розвитку суспільства та його ставлення до смерті; - розмаїття і закономірності поховального обряду та звичаїв у стародавніх культурах; - розвитку уявлень про смерть у стародавніх цивілізаціях; <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практично застосовувати набуті теоретичні знання; - творчо застосовувати на практиці набуті знання, основні особливості предмету вивчення в контексті танатології; - ставити важливі наукові проблеми згідно вимог сучасної антропологічної науки в світі - систематизувати інформацію, працювати з науково-методичними посібниками, застосувати отримані теоретичні знання під час наукових досліджень. <p>Комунікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> - діяти й взаємодіяти в інформаційному просторі як активний учасник освітнього середовища, збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері вищої освіти; - застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на різних етапах наукових досліджень; - конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, з носіями знань, розвивати досвід наукової комунікації в усній і письмовій формі; - розвивати досвід публічних презентацій проєктів, цілей та результатів наукових пошуків і популяризації археологічних знань. <p>Автономія та відповідальність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти, ставити та вирішувати проблеми, ранжувати цінності, цілі і завдання наукової діяльності на основі етичних стандартів професії та законодавства України про освіту; - аналізувати й оцінювати знання, нові ідеї і цілі соціально відповідально і свідомо на основі принципів людиноцентризму та прав людини; - нести особисту відповідальність за організацію та проведення наукового дослідження, достовірність, надійність і об'єктивність отриманих результатів.
Ключові слова	Смерть, танатологія, поховальний обряд, уявлення про смерть, стародавній Схід, Античність, Стародавня Греція, Стародавній Рим, кремація, інгумація, ритуал, жертвоприношення, вбивство, заупокійний культ.
Формат курсу	Очний, заочний
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань зі стародавньої історії, достатніх для сприйняття категоріального апарату і визначень курсу.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Мультимедійна презентація, лекція, дискусія, тестування, презентація наукових продуктів, виконання індивідуальних завдань
Необхідне обладнання	З урахуванням особливостей навчальної дисципліни: мультимедійний

<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>проектор, ноутбуки, доступ до ресурсів мережі Internet</p> <p>Оцінювання студентів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Рейтингова оцінка знань студентів з курсу визначається за сумою балів, які студенти отримали за роботу протягом семестру (на семінарських заняттях, за індивідуальні завдання, тестування). Це відповідно 100 балів за роботу в семестрі.</p> <p>Поточний контроль знань</p> <p><i>Лекції:</i> Передбачають систематичний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів обов'язкове.</p> <p><i>Семінарські заняття:</i> відвідування та активна участь студентів у роботі на семінарських заняттях є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються такі форми роботи на заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь в дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, власне опонування (альтернативна теза чи спростування поданої), а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за роботу на семінарських заняттях становить 50 балів.</p> <p><i>Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях.</i> Оцінювання знань студентів на семінарському занятті проводиться за 5-ти бальною системою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне, помножене на коефіцієнт (<i>коефіцієнт – 10</i>). Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів, поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов'язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.</p> <p>Пропущене з поважних причин заняття студент може «відпрацювати» у формі презентації, за яку виставляється оцінка.</p> <p>Індивідуальні завдання. Упродовж семестру студенти повинні зробити реферування наукової статті чи розділу монографії з тематики курсу (15 балів) та написати есе за результатами перегляду науково-популярних фільмів з тематики курсу (15 балів). Вибір праці для реферування повинен бути здійснений не пізніше одного місяця до закінчення лекцій та семінарів та узгоджується з викладачем. Перелік праць для реферування подається студентам для вибору, однак студент має право вибрати іншу працю для реферування, попередньо узгодивши її з викладачем. Реферування та есе має відповідати методичним вказівкам, які висуваються до оформлення та написання такого роду робіт. Представлення та обговорення реферованих наукових текстів та есе здійснюється протягом останніх семінарських занять. Отже, максимальна кількість балів за цей вид робіт – 30 балів.</p> <p>Проміжне тестування, покликане перевірити теоретичні знання студентів з курсу, проводиться аудиторно, або на платформі Moodle (https://e-learning.lnu.edu.ua). Максимальна кількість балів за цей вид</p>
---	--

роботи – 20 балів.

Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення у студентів навичок і вмінь працювати з літературою, віднаходити головні, визначальні аспекти проблем, що потребують ґрунтовного засвоєння, здатності формувати власну позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій та аргументовано їх відстоювати. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється шляхом написання звіту та під час контрольного заміру знань.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності під час вивчення курсу забезпечується:

- ◆ обговоренням на першому лекційному занятті норм академічної доброчесності;
- ◆ представленням на першому лекційному занятті видів, форм і методів навчальної діяльності студента, вимог щодо оцінювання результатів і критеріїв оцінювання;
- ◆ повідомленням студентів про наслідки плагіату чи інших форм недоброчесності (їх виявлення в письмовій роботі студента є підставою для незарахування завдання, незалежно від масштабів плагіату чи обману);
- ◆ неможливістю (забороною) користуватися мобільними пристроями під час тестування;
- ◆ обов'язковими посиланнями на використані літературні джерела під час підготовки презентації.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Критерії оцінювання індивідуального завдання:

Студент у повному обсязі володіє матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати:	12–15
Студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, розкриває зміст поставленого завдання, допускаються несуттєві неточності:	10–11
Студент загалом володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності:	5–9
Студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває	1–4

	<p>зміст поставлених питань; має суттєві помилки в роботі; демонструє несаможиттєвість у виконанні завдань</p>	
<p>Опитування</p>	<p>При оцінюванні береться до уваги оформлення, яке повинно відповідати вимогам методичних рекомендацій для написання подібного виду робіт і оцінюється в 5 балів; зміст – оцінюється в 5 балів та захист – оцінюється в 5 балів.</p> <p>Політика виставлення балів. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Очікується, що студенти відвідають усі лекційні і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.</p>	

Тиждень	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Матеріали	Література . Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
Схема курсу «Смерть у стародавньому світі: релігійні та суспільні практики» для студентів денної форми здобуття освіти.						
1-2 тиждень	<p>Тема 1. Вступ до танатології. Смерть у стародавніх культурах.</p> <p>Поняття танатології. Смерть у давніх культурах. Заупокійний культ та поховальний обряд. Проблеми реконструкції уявлень про смерть.</p>	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 14 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні
3-4 тиждень	<p>Тема 2-3. Природні форми смерті: хвороби та епідемії.</p> <p>Палеопатологія і смерть у давніх цивілізаціях. Аналіз епідемій на теренах Стародавнього Сходу. Хеттські тексти проти епідемій. Епідемії в Афінах доби Пелопоннеської війни. Морвиця Антоніна. Епідемія</p>	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 14год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні

	Кипріяна. Чума Юстиніана.					
5-6 тиждень	<p>Тема 4-5. Політичні виміри смерті. Смерть на війні. Політичні вбивства та їх генеза. Політична смерть у Стародавньому Єгипті. Месопотамія. Політична смерть у текстах юдейської традиції. Вбивства правителів у державі Ахеменідів. Афіни: Гармодій та Арістогітон. Вбивства елліністичної доби. Політичне вбивство у Стародавньому Римі: від епохи царів до проскрипцій Сулли. Політичне насильство доби пізньої Республіки. Вбивства імператорської доби. Смерть на війні та комеморативні практики у стародавніх культурах: порівняльний аспект.</p>	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 14 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні
7-8 тиждень	<p>Тема 6. Жертвоприношення у стародавньому світі. Ритуальна складова смерті. Жертвоприношення людей та тварин. Стародавній Схід: порівняльний аспект.</p>	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 12 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні

	Жертвоприношення у античних культурах: археологічні та писемні свідчення. Рецепція жертвоприношення в грецькій літературі: від Гомерових поем до аттичної трагедії доби класики.		самостійної роботи			
9-10 тиждень	Тема 7-8. Смерть та вбивство: кримінальна смерть, самогубство, інфантицид, страти. Кримінальне вбивство у культурах Сходу та Заходу: правовий, релігійний, суспільний аспекти. Самогубство у близькосхідній традиції: від Шумеру до Ассирії. Самогубство у грецькій культурі. Самогубство у Стародавньому Римі. Вбивство дітей у античній культурі: від Спарти до Медеї. Антропологія страти: від Стародавнього Сходу.	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 12 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні
11-12 тиждень	Тема 9-10. Уявлення про потойбічний світ. Стародавній Єгипет: Амдуат та поля Іалу. Месопотамія: Ерешкігаль та її супутники. Іранська, індійська та	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 12 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні

	далекосхідні традиції. Аїд та трансформація уявлень про нього у грецькій культурі. Римляни та потойбіччя: багатоликі світи багатьох культур (від Плутона до раннього християнства). Комунікація з померлими в стародавніх культурах.		самостійної роботи			
13-14 тиждень	Тема 11-12. Поховальні звичаї. Соціальний вимір поховального обряду. Поховання в давньоєгипетській культурі: від мастаби до піраміди і до гробниць доби Нового царства. Поховальний обряд культур Стародавнього Близького Сходу. Поховання в зороастризмі. Стародавній Китай: дослідження поховань еліт та імператорів. Грецька традиція поховання. Римський поховальний обряд.	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 12 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні
15-16 тиждень	Тема 13. Смерть на краю ойкумени: степове населення та племенні світи європейського «Барбарікуму». Поховальний обряд кочівників євразійського	Лекція 4 год. Семинар – 2 год, СР 12 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні

	<p>стежу у давнину: кіммерійці, скіфи, сармати, гунни. Поховання фракійського, кельтського, германського населення Європи. Поховальний обряд ранніх слов'ян. Поховання ранньозалізного віку як свідчення контактів племінних спільнот з античною культурою.</p>		роботи			
Схема курсу «Смерть у стародавньому світі: релігійні та суспільні практики» для студентів заочної форми здобуття освіти.						
	<p>Тема 1. Вступ до танатології. Смерть у стародавніх культурах.</p> <p>Поняття танатології. Смерть у давніх культурах. Заупокійний культ та поховальний обряд. Проблеми реконструкції уявлень про смерть.</p>	Лекція 2 год. СР 30 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	2 тижні
	<p>Тема 2. Природні форми смерті: хвороби та епідемії.</p> <p>Палеопатологія і смерть у давніх цивілізаціях. Аналіз</p>	Лекція 2 год. Семінар – 2 год, СР 30 год.	Мультимедійна презентація, методичні	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	

	епідемій на теренах Стародавнього Сходу. Хеттські тексти проти епідемій. Епідемії в Афінах доби Пелопоннеської війни. Моровиця Антоніна. Епідемія Кипріяна. Чума Юстиніана.		матеріали для самостійної роботи			
	Тема 3. Уявлення про потойбічний світ. Стародавній Єгипет: Амдуат та поля Іалу. Месопотамія: Ерешкігаль та її супутники. Іранська, індійська та далекосхідні традиції. Аїд та трансформація уявлень про нього у грецькій культурі. Римляни та потойбіччя: багатоликі світи багатьох культур (від Плутона до раннього християнства). Комунікація з померлими в стародавніх культурах.	Лекція 2 год. Семинар – 2 год, СР 36 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	
	Тема 4. Поховальні звичаї. Соціальний вимір поховального обряду. Поховання в давньоєгипетській культурі: від мастаби до піраміди і до гробниць доби Нового царства. Поховальний обряд культур Стародавнього Близького Сходу. Поховання в зороастризмі. Стародавній	Лекція 2 год. Семинар – 2 год, СР 40 год.	Мультимедійна презентація, методичні матеріали для самостійної роботи	1-41.	Опрацювання літератури. Підготовка до семінарського заняття.	

Китай: дослідження поховань еліт та імператорів. Грецька традиція поховання. Римський поховальний обряд.						
--	--	--	--	--	--	--

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Уявлення про загробний світ у стародавньому Єгипті: «Книга мертвих».
2. Практики муміфікації та їх символічне значення.
3. Культ Осіріса як бога відродження.
4. Поховальні ритуали в Месопотамії: шумери, аккадці, вавилоняни, асирійці.
5. Смерть і героїзація у гомеровській Греції («Іліада» та «Одіссея»).
6. Елевсінські містерії: обрядове осмислення смерті і відродження.
7. Грецькі уявлення про Аїд і загробне життя.
8. Трагічна смерть у грецькій драматургії: Есхіл, Софокл, Евріпід.
9. Похоронні стели та вази як відображення уявлень про смерть у класичній Греції.
10. Римські похоронні звичаї: від кремації до інгумації.
11. Культ предків у Стародавньому Римі.
12. *Gladiator mortis*: смерть на арені як суспільний спектакль.
13. Апофеоз імператора: смерть в римській ідеології влади.
14. Кельтські уявлення про смерть і потойбічний світ.
15. Смерть і жертвні ритуали у релігії майя та ацтеків.
16. Поховання у Скіфії: кургани як простір сакральної пам'яті.
17. Уявлення про смерть у давньоєврейській традиції (Шеол, есхатологія).
18. Смерть у зороастризмі: уявлення про суд після смерті та міст Чінват.
19. Археологічні свідчення поховальних практик у "Барбарікумі".
20. Танатологія у давньому Китаї: культ предків і поховальні практики.
21. Смерть і переродження в індійських віруваннях (Веди, Упанішади, буддизм).
22. Героїчна смерть і посмертна слава у стародавніх германців.
23. Дитяча смерть у стародавньому світі: уявлення та практики поховань.
24. Епітафії як джерело вивчення ставлення до смерті.
25. Смерть як філософська проблема у Платона та стоїків.